

ABSTRAKT

Mezidruhová a vnitrodruhová variabilita metrických znaků na lebce, spodní čelisti a zubech bělozubky šedé *Crociodura suaveolens* a bělozubky bělobřiché *C. leucodon* byla studována na materiálu 350 lebek a 465 mandibul bělozubek získaných rozborem vývržků sovy pálené ze čtyř oblastí ČR a jedné oblasti na jižním Slovensku. *C. suaveolens* byla přítomna ve všech studovaných oblastech, *C. leucodon* se s ní vyskytovala sympatricky pouze ve třech oblastech. Celkem bylo měřeno 21 rozměrů na kranium, zubech a 4 rozměry na mandibule. Bylo zjištěno, že nejspolehlivějším znakem umožňujícím rozlišení lebek obou druhů je délka spodní řady zubů, v jednotlivých oblastech jejich sympatrického výskytu lze využít také vzdálenost mezi stoličkami M^2 a šířku premoláru P^4 . Lebky obou druhů lze také rozlišit pomocí bivariátních grafů s využitím délky a šířky premoláru P^4 a délky patra. Byla studována závislost lebečních rozměrů obou druhů na geoklimatických faktorech jako jsou zeměpisná délka, zeměpisná šířka, průměrná roční teplota, průměrný roční úhrn srážek. Bylo zjištěno, že variabilita menšího druhu bělozubky *C. suaveolens* je více ovlivněna geoklimatickými faktory, než variabilita větší *C. leucodon*. Velikost mandibuly i lebky a zubů *C. suaveolens* pozitivně koreluje s teplotou (což je v rozporu s Bergmannovým pravidlem) a negativně s průměrným ročním úhrnem srážek. Signifikantní korelaci mezi velikostí lebky *C. leucodon* a geoklimatickými faktory se nepodařilo prokázat. Na blízkých populacích bělozubek z Horního Poohří (sympatrický výskyt obou druhů) a z Dolního Poohří (*C. leucodon* zde chybí) bylo testováno, zda se u druhu *C. suaveolens* neprojevuje fenomén posunu znaků (character displacement). Bylo zjištěno, že lebeční rozměry *C. suaveolens* z alopatrické populace v Dolním Poohří jsou menší než rozměry jedinců z Horního Poohří, kde se tento druh vyskytuje sympatricky s *C. leucodon*, což je v rozporu s hypotézou posunu znaků.